

Svatojánek

SILVESTR 1996

INFORMACE OBECNÍHO ÚRADU

Vážení přátelé.

Dostáváte do rukou druhé silvestrovské vydání Svatojáнку, které vám stejně jako v loňském roce přiblíží současné, ale i historické události naší obce. Téměř všechny informace se kterými vás chceme dnes seznámit nejsou bohužel podloženy žádnými důkazy. Naši zpravodajové je převážně získali takříkajíc z doslechu, velmi často ztíženého špatnou slyšitelností předávaných zpráv. Většina těchto informací pochází z čekáren, ze stanovišť pojízdné prodejny, z restaurací nižších cenových skupin, ale i z autobusů a vlaků. To jsou všechno místa, kde si lidé nejraději stěžují, nařikají, pomlouvají jeden druhého a někdy si dokonce i zcela normálně vyprávějí. Přesto, ale také proto, není možné brát všechny zachycené zprávy vážně. Jak se však říká, na každém šprochu pravdy je trochu. Abychom však zajistili alespoň trochu objektivitu, vybrali jsme i některá historická svědectví o dění v naší obci, tak jak nám je dochovala celá řada kronik. Ani tyto staré záznamy nelze však jednoduše prokázat, neboť například u hasičské kroniky se jedná o zcela jasný falsifikát, kterým prý chtěly hasičské sbory s okolních obcí svatojánské hasiče zdiskreditovat. Přesto věříme, že alespoň některé odstavečky tohoto vydání Svatojáнку přispějí svojí troškou do mlýna a zabrání tak nejružnějším nedorozuměním, dohadům a spekulacím, často vyslovovaných polohlasem, nebo dokonce šeptem. Omlouváme se zároveň hostímským čtenářům našeho zpravodaje, že této městské části Berouna věnujeme jen nepatrný prostor. Je to způsobeno nejen stále se snižujícím počtem informací z tohoto místa ale také všeobecně se prohlubujícím napětím mezi městy a venkovem. Abychom situaci alespoň částečně napravili, začínáme zprávou, která hostímské jistě potěší.

VESNICE ROKU A MODRÁ STUHA

Dnešní naše zprávy nemůžeme ani začít jinak, neboť získání MODRÉ STUHY v soutěži Vesnice

roku 96, je pro naši obec bezesporu událostí číslo jedna. Jen málokdo však ví, jak jsme k tomuto vyznamenání vlastně přišli. Hodnotící komise si totiž nedopatřením spletla Svátý Jan pod Skalou s Hostíměm. Domníváme se, s ohledem na název naší obce, že k záměně došlo díky skále naproti Johnovu mlýnu. Také celá řada selských usedlostí a typická česká náves s chalupami, zmátla komisi natolik, že si ani její předseda nevšiml tabulí s názvem tohoto sídla. Když už se zdálo, že bodové ohodnocení jasně hovoří o vítězství a Modrá stuha poputuje právě sem, situaci zhatil autobus pravidelné linky městské hromadné dopravy, který přijel od Berouna. Teprve poté celá komise prohlédla a zjistila, že je vlastně ve městě. Říká se, že i když komise přece jen Svátý Jan později navštívila, na vyplněném formuláři ponechala body přidělené Hostímě a byl přepsán pouze název obce. Tak prý Svátý Jan pod Skalou získal onen titul Vesnice roku 96.

ZAJÍMAVOSTI

PŘIBLÍŽÍ SE SV, JAN NADMOŘSKOU VÝŠKOU SOUSEDNÍ VRÁŽI ?

Některým občanům sousední Vráže zřejmě vadí, že se Svátý Jan pod Skalou nachází v údolí a rozhodli se, že situaci změní. Vytrvale totiž zavážejí toto údolí veškerými odpadky ze svých domácností, starými pneumatikami a dokonce vyřazenými televizory a lednicemi. Jejich rozhodnutí je zřejmě pevné, neboť je neodrazují ani výše možných pokut, které jim za tuto činnost v chráněném území hrozí. Obecní úřad Vráž se sice snaží o nápravu, nicméně jím zakoupené kontejnery na láhve a sáčky od mléka řeší situaci jen částečně.

MOBILNÍ TELEFONY NA ZÁHRABSKÉ OCENILI PŘEDEVŠÍM HOUBAŘI

Po naší loňské kritice neutěšené situace s telefonním spojením na Záhrabské se zdá, že se osadníci i chataři už na jaře příštího roku dočkají, neboť celá osada byla firmou TELECOM doslova prošpikována neuvěřitelným množstvím kabelů. Naši kritiku zachytil s největší pravděpodobností i konkurenční EuroTel a během letošního roku dokázal na Záhrabské vystavět mohutný vysílač pro mobilní telefony. Záhrabská se tak rázem stává nejmoderněji vybaveným sídlem v celém okolí. Chválou nešetří především ti osadníci, kteří rádi chodí na houby. Každý svůj houbařský úspěch mohou přímo z lesa ohlásit domů a kuchařky budou závčas vědět co vařit k obědu. Díky technice odpadnou také často zbytečné a mnohdy nečekané sousedské návštěvy. Vždyť téměř v každé chatě bude telefon a lidé si díky drátům popovídají, aniž by si vzájemně rušili svoje soukromí.

PROGRAM OBNOVY VESNICE PRO NÁS KONČÍ

Naše obec se jako jedna z prvních obcí na berounském okrese, odhlásila z celostátního Programu obnovy venkova. Tohoto úspěchu jsme dosáhli m.j. i proto, že obec je téměř obnovena a zbývá pouze zbourat a odklidit zchátralou budovu bývalé fary, kterou však památkáři zoufale brání. Podobná situace vzniká i v případě klášterní zdi o jejíž odstranění již dlouho usilujeme. Jediné vysvětlení, které se v tomto případě nabízí, souvisí se stále se zvyšující kriminalitou. Je totiž možné, že v budoucnu najde tato zeď své uplatnění a znovu bude sloužit tomu účelu, za jakým byla v padesátých letech postavena. Pokud se podaří zeď uhájit, jsme odhodláni přihlásit celý areál do soutěže "Věznice roku 97".

NAHLÉDNUTÍ DO BUDOUCNOSTI

BUDOUCNOST OBCE SPOČÍVÁ V NÁVRATU DO MINULOSTI

Postupnou likvidací naučných stezek a zneprístupněním svatojánských památek se budeme snažit o naprosté utlumení turistického ruchu v obci. Naší snahou bude také odbourat i veškeré společenské a kulturní akce, které do tohoto místa přitahují návštěvníky. Svátý Jan je pouze náš a nemusíme se o něj s nikým dělit. Naším konečným cílem budiž vytvoření oázy klidu a pokoje, tak jak tomu bylo za dob poustevníka Ivana. Zbývá pouze dohodnout s mysliveckým sdružením dodávku několika desítek laní a s vedoucím pojízdné prodejny pravidelný dovoz potřebného množství kořínků a lesních plodů. Stále nedořešeným problémem však zůstává, kritický nedostatek obyvatelných jeskynních prostor. Jakmile se podaří alespoň některé plánované kroky realizovat, jsme rozhodnutí přihlásit se do mezinárodní soutěže SAMOTA ROKU, která je každoročně vyhlašována eskymáckým náčelníkem

Atomasem Samotou z Grónska.

INFORMACE SVATOJÁNSKÉ NADACE

DRAHÁ ZKUŠENOST

Poučení z listopadového koncertu si vzali jeho organizátoři, když zjistili jak se v prochladém svatojánském kostele portugalsky mluvící Brazilci chvěli zimou. Podle následné spotřeby čaje s rumem jim byla asi opravdu zima. Protože cena rumu stále stoupá, budou pro příště na zimní měsíce zvány pouze pěvecká tělesa z Grónska a Aljašky. Polárkové dorty a eskyma jsou přece jen levnější a tak zbude více prostředků na opravy památek.

PAMÁTKY MIMO NEBEZPEČÍ

Správa nadace se na svém posledním zasedání zabývala otázkou své další činnosti v případě, budou-li opravy všech památek v obci dokončeny. Protože je jasné, že nadace se nemůže zabývat opravami již opravených objektů, bylo rozhodnuto, že dojde k přejmenování této organizace. V budoucnu tedy Svatojánská nadace ponese název Fond dohledu nad chátkáním opravených památek. Jednotlivé památkové objekty tak budou mít nad svým chátkáním trvalý dohled a k jejich zchátrání by teoreticky nemělo docházet. Je jen škoda, že tato myšlenka spatřila světlo světa až nyní.

PODĚKOVÁNÍ SVATOJÁNKU

Vážení přátelé.

Děkujeme vám všem, kteří jste dokázali dočíst naši stránku až do konce. Dobře si uvědomujeme, že "dělat" humor je velice těžká věc a redakce Svatojánské stránky není v tomto směru vybavena odborníky. Přesto jsme si dovolili vás náznakem humoru oslovit. Pokud se při čtení těchto řádek alespoň někomu chtělo pousmát, velmi nás to těší.

JÁRA CIMRMAN MĚL KDYSI VE SVATÉM JANĚ NEVLASTNÍHO PRASTRÝCE

Při studiu starých svatojánských kronik bylo zjištěno, že se ve Svatém Janě pod Skalou kdysi narodil, žil a plodně pracoval, nevlastní prastrýc, nám všem dobře známého, Járy Cimrmana. Je také pravděpodobné, že odpočívá na zdejší hřbitově, ale jeho pravé jméno bohužel neznáme, neboť podpisy pod jeho pracemi zůstaly nečitelné. Ostatně ona i většina díla tohoto mimořádného člověka je i pro současníky téměř nečitelná a naprosto nepochopitelná. Na zažloutlých stránkách se nám přesto dochovala celá řada jeho, na tehdejší dobu, znamenitých a vskutku pozoruhodných nápadů a objevů. Z jejich obsahu zcela jednoznačně vyplývá, že se tento, bez nadsázky vědátor, vždy řídil heslem "Lidem myšlení - strojům dřinu". Dodnes ale není známo, proč ani jeden z jeho projektů nebyl nikdy realizován i když je zcela patrné, že by si nevyžádaly velké finanční náklady a přitom by přinesly užitek jak obyvatelům obce, tak i jejím návštěvníkům.

Jeden z projektů se například zabývá stavbou lanové dráhy na svatojánskou skálu. Nevlastní prastrýc Járy Cimrmana, jemuž celé údolí, díky jeho neustálému přemýšlení přezdívalo Myslivna, si povšiml, že lidé chtějí pohledu ze skály vystoupí sice na její vrchol, ale velice často podcení sestup a to má pak za následek mnoho, často i velmi vážných úrazů. Myslivna proto navrhl lanovku, která by však svázela turisty pouze dolů ze skály a tudíž by nepotřebovala žádný pohon, nebo, jak doslovně uvádí kronika, žádného pohonu. Každý, kdo jen trošku rozumí fyzice ví, že taková lanovka nejenže nepotřebuje energii, ale dokáže ji i v době provozu vyrobit. I toto měl Myslivna dokonale vyřešeno a tak kromě toho, že by těžká obsazená sedačka jedoucí dolů, táhla nahoru na skálu sedačku prázdnou, (z čistě úsporných důvodů měla být celá lanová dráha vybavena pouze dvěma sedačkami), k soukolí připojené dynamo mělo skutečně vyrábět elektřinu. Protože se však počítalo s provozem lanovky pouze za denního světla, neboť, jak si Myslivna všiml, v noci turisté na skálu prakticky nechodili, měl být i vyráběný proud tzv. denní. I když plánovaná lanová dráha nikdy nespátřila světlo světa, termín "denní proud" se ujal a dnes už jen málokdo ví, že jeho objevitelem byl právě Cimrmanův nevlastní prastrýc. Z toho logicky vyplývá, že tomuto badateli můžeme připsat na konto i termín

"noční proud", neboť právě on to byl, kdo oba proudy dokázal poprvé odlišit a pojmenovat. Další z geniálních myšlenek, která se bohužel nesetkala s pochopením veřejnosti a zůstala také jen na papíře, bylo zkrocení ničivých povodní, které každoročně sužovaly a dodnes sužují život obyvatel svatojánského údolí. Myslivna na svoji myšlenku přišel bedlivým pozorováním povodní, při kterých síly přívalových vod ničily vše, co jim přišlo do cesty. Právě této síly chtěl vynálezce využít na pohon tzv. protipovodňových čerpadel. Ta měla být zabudována na vodním toku těsně před obcí, v místě zvaném "U vrbiček". Značnou část vod by v případě potřeby odčerpávala mohutným potrubím do připraveného tzv. suchého rybníka, jež chtěl vybudovat na vyvýšené Záhrabské. Tam se totiž občané vždy potýkali s nedostatkem vody a Myslivna byl přesvědčen, že by jim povodňová voda vydržela v osadním rybníku po celý rok. Za povšimnutí stojí, že ani tento projekt nepočítal s žádnou uměle dodávanou energií. Namátkou vybíráme další Myslivnův nápad, tzv. osobní autovlak. V dobách, kdy autobusy byly ještě zcela neznámým pojmem, byla tato myšlenka průkopnická. Princip autovlaku spočíval v tom, že jak vlastní lokomotiva, tak i tažený vagón, měly mít jak klasická železná kola, tak i kola s pneumatikami. Předností autovlaků mělo být nejen to, že se v nich lidé nemuseli mačkat (vozy měly navrženy pouze místa k sezení), ale byla to především snadná dosažitelnost i těch končin, do kterých nevedly koleje. V takových místech by tak podle autora stačilo postavit pouze nádraží, ve kterém by veškerou obsluhu zastal výpravčí. Ostatní klasické železničářské profese, jako např. výhybkáři, nebo oklepávači kol, by prostě nebyly zapotřebí. Protože by navrhovaný autovlak dokázal jezdit po silnici, odpadla by starost s obávanými železničními přejezdy, na kterých byly tehdy zaměstnávání často nespolehliví stahovači závor. Podrobnou analýzou této myšlenky, musí pozorný čtenář dojít k závěru, že byla nesmírná škoda, když se v pozdějších dobách ujaly autobusy. Čas vše nejlépe zhodnotí, ale už dnes můžeme pozorovat stále se prohlubující problémy autobusové dopravy. Jak vidíte, technický typ člověka v sobě Myslivna nezapřel. Na jedné ze stránek kroniky nám poodhaluje vyřešení záhady, která mnoha generacím našich předků nedala spát. Tou záhadou byl způsob vyzdvižení 1200 kg vážícího zvonu na věž svatojánského kostela. Do věže totiž vedou jen slabé dřevěné schody a okna jsou pro tak velký zvon zase příliš malá. Nevlastní Cimrmanův prastrýc dospěl mnohaletým studiem celé věci na místě samém k závěru, že zvon musel být vyroben ještě před stavbou věže. Poté co byl dopraven na místo, byl složen z vozu a okolo něj byly vykopány základy stavby. Tuto odměnku potvrzuje i zmínka v kronice, která uvádí, že dlouho nemohl být nalezen základní kámen k této stavbě. Myslivna zaznamenal, že je pravděpodobné, že hledaný kámen byl ukryt právě pod zvonem. Po nalezení kamene se konečně začalo stavět a zvon byl zvedán současně se stavbou zvonice tím způsobem, že byl postupně, tak jak stavba rostla, jednoduše a bez velké námahy podkládán. Rychlost vyzdvihování odhadl Myslivna, s ohledem na mohutnost zdiva, na 25 cm za týden, což mj. znamená, že tento zvon byl pravděpodobně nejpomaleji vyzdvihovaným zvonem z celého období baroka. Také průkopnické pokusy na poli zvukového záznamu jsou ve vztahu k době, ve které Myslivna žil, mimořádně zajímavé. Při svých pokusech se snažil využít schopností 50 papoušků, které za tímto účelem přivezl z brazilských pralesů. Každého papouška pak naučil několik slov z daného textu a poté seřadil ptáky vedle sebe na padesát k tomu účelu vyrobených bidýlek. Po přečtení textu papoušci vše dokonale opakovali. Při jiném textu pak stačilo papoušky jednoduše přesadit na jiná bidýlka a věc byla vyřešena. Náznak stereofonie se objevoval, když podobným pokusům využíval ozvěny. Je jen škoda, že jeho výzkumné práce zastavila hospodářská krize a nedostatek ptačího zobu. Tak jako každému vynálezci, tak i Myslivnovi občas nepřálo štěstí a jeho objev se mu takřikajíc vymkl kontrole. Jako příklad lze uvést jeho dlouho připravovaný pokus s generátorem na výrobou statické elektřiny. Myslivna při konstrukci generátoru vycházel z pozorování lišek, které se velmi často honily za svojí vlastní oháňkou. Protože už tehdy bylo všeobecně známo, že třením oháňky o ebonit vzniká statický náboj, vyrobil dlouhé, do kruhu uzavřené ebonitové potrubí, v němž za sebe seřadil velké množství lišek, jenž pak běhaly stále dokola v domnění, že se honí právě za svou oháňkou. Při vědeckém pokusu však vznikl statický náboj tak velký, že vyvolal dodnes patrné statické poruchy na svatojánském kostele. Kronika sice uvádí, že pokus byl neuváženě prováděn v těsné blízkosti poškozené stavby, ale dnes už víme, že badatel použil k výrobě elektřiny příliš mnoho lišek, nebo, což je pravděpodobnější, že některé z pokusných zvířat mělo vzteklinu a pohyb lišek byl tudíž příliš rychlý. To s čím jsme vás dnes seznámili, je jen malý zlomek z díla Cimrmanova nevlastního prastrýce a není ani v našich silách obsáhnout všechno to, čím mohl tento výjimečný člověk obohatit náš život. Jeho práce jistě mohly přispět nejen k rozvoji těžkého a lehkého průmyslu, ale především, to je třeba

zdůraznit, k rozvoji průmyslu pololehkého. Jsme právem hrdí na to, že tento občan žil ve Svatém Janě pod Skalou, a že se jeho bohaté dílo zrodilo právě zde. Mrzí nás však, že se ani jeho přezdívka neobjevuje na stránkách učebnic, a že je tento člověk dnešnímu vědeckému světu naprosto cizí.

DALŠÍ TECHNICKÉ DÍLO OBOHATÍ SVATOJÁNSKÉ ÚDOLÍ

Čas od času, tedy podle dlouhodobého pozorování spíše každých sto let, přijde do každého místa, kterým protéká nějaký potok či řeka, velká pohroma v podobě stoleté vody. Voda je, jak říkávala naše babička, horší než oheň, neboť ten se dá uhasit, ale před velkou vodou člověk jen bezmocně prchá. Živel ničí vše co mu přijde do cesty a obrovské množství energie ukryté v přívalech páchá mnoho škod. Není proto divu, že se zrodila myšlenka jak tuto energii spoutat a jak ji využít k dobru člověka. Zvláště v době dnešní energetické krize je tato otázka jistě aktuální a proto byla velmi častým tématem našich rozprav u hranatého stolu v hostímské restauraci. Je tedy zcela jasné, že se její vyřešení stalo jen otázkou času. Názory na to, jak spoutat přívaly vod byly různé. Hostimští například pokrytecky navrhovali postavit mezi Svatým Janem a Hostímem přehradu, která by stoletou vodu dokázala zachytit. Hladina by se tak při povodni zvýšila pouze ve Svatém Janě, Hostím by zůstal ušetřen a vzniklé škody by prý byly poloviční. Tuto myšlenku však svatojánští v samém jejím zrodu zavrhlí a hledala se další řešení. Dnes už si bohužel nikdo nepamatuje, či vlastně byl ten geniální nápad a kdo první přišel s řešením tohoto problému. Je to nesmírná škoda, protože onen jedinec mohl proslavit naši obec nejen u nás, ale všude ve světě, kde potíže se stoletou vodou mají. Jeho jméno by se bývalo mohlo objevit mezi takovými velikány jakými byli Edison, Mendělejev nebo Darwin. Dnes už však můžeme hovořit pouze o tom, že vyřešení otázky, jak využít energii stoleté vody je práce týmová. To sice není v dnešním vědeckém světě nic ojedinělého, neboť na mnohdy složité problémy už síla jedince ani zdaleka nestačí, ale v našem případě to zcela ideální není a už dnes víme, že nastanou velké komplikace při rozdělování peněz získaných za Nobelovu cenu. Asi už netrpělivě čekáte na to, až vám přiblížíme co je podstatou řešení dané problematiky a možná se vám zdá, že něco podobného vyřešit není ani možné. Vůbec se vám nedivíme, protože to my jsme si celá léta mysleli také. Dlouho jsme také váhali zda máme výsledky naší práce vůbec zveřejnit, neboť řešení zatím existuje pouze v teoretické verzi. Ověřit však tuto teorii v praxi naráží na celou řadu problémů, z nichž jeden z nejzávažnějších je momentální nepřítomnost stoleté vody. Je tedy zcela možné, že se nositelé myšlenky ani nedočkají oné slávy, kdy bude celá věc poprvé prakticky ověřena. I to je však ve vědeckém světě zcela normální a s touto eventualitou musíme počítat. Nyní však už máme naprostou jistotu, že naše úsilí nebude zneužito slávychtivými jedinci, kteří si přisvojují cizí myšlenky, neboť vše je registrováno a chráněno úřadem pro patenty a vynálezy. Proto se rádi s výsledky naší práce pochlubíme. I když se to na první pohled nezdá, je ono řešení, tak jako ostatně všechno geniální, naprosto jednoduché a částečně využívá tzv. mlynářského efektu, nazývané ho tak podle zkušeností mlynářů, a to nejen z povodí potoka Kačáku. Ti nám téměř jednohlasně potvrdili, že přinutí-li člověk vodu pracovat, povětšinou velmi brzy opadá a ztrácí na síle. Stačilo tak pouze vymyslet nejvhodnější způsob, jak vodu co možná nejvíce zaměstnat. Z mnoha nejrůznějších nápadů zvítězila nakonec elektrárna. Ne však nějaká obyčejná, jakou běžně známe z našich vodních toků. Naše elektrárna bude, a právě v tom spočívá ona genialita, bude elektrárnou pouze na stoletou vodu, čili stoletá. Také způsob provozu elektrárny nazýváme podle stoleté vody stoletý a bude mít kromě jiného tu obrovskou výhodu, že se celé zařízení za normálních podmínek nebude opotřebovávat a teoreticky by mohlo vydržet, připraveno k provozu, celá tisíciletí. Bylo také nutné vybrat místo, na kterém by bylo možné postavit vodě tuto pracovní překážku do cesty. Při návrhu se muselo počítat s tím, že elektrárna bude v mimopovodňové době v nečinnosti a lopatky jejich turbin se roztočí pouze při velkých povodních. Zbrzdí tak onu ničivou sílu živlu a přemění ji k užitku člověka. Dnes už tedy víme i to, kde naše elektrárna bude stát. Víme také, že lopatky turbin budou za normálního stavu vody dva metry nad hladinou a přesně spočítán je i energetický výkon tohoto díla. Je postačující jak pro Hostím tak i pro Svatý Jan, což je velmi důležitá okolnost, neboť si od tohoto zařízení slibujeme, že pomůže upevnit vzájemné vztahy mezi oběma sídlí. Jistě vás napadá, jak naložíme s vyrobenou stoletou elektrickou energií. To nás také trápilo, ale i zde se našlo řešení. V den povodně prostě oznámíme občanům, že si mohou zapnout v domácnostech všechny své spotřebiče, že žárovky mohou svítit i za bílého dne, jinými slovy, že se nemusí ohlížet na nějakou tu kilowathodinu spotřebovanou navíc. Jednou za sto let si to přece

mohou dovolit. Vážení čtenáři. Elektrárna na stoletou vodu by se měla stát, po naší hlubokoúdolní rozhledně, se kterou jsme vás seznámili před rokem, druhým ojedinělým technickým dílem, které obohatí svatojánské údolí. Nechceme si naše myšlenky nechávat jen pro sebe a proto, stejně jako zájemcům o projekt rozhledny, rádi zašleme (pouze však za úplatu) i podklady ke stavbě stoleté elektrárny.

poznámka redakce:

Tento druh elektrárny není vhodný pro obce tzv. rybníkářské.